

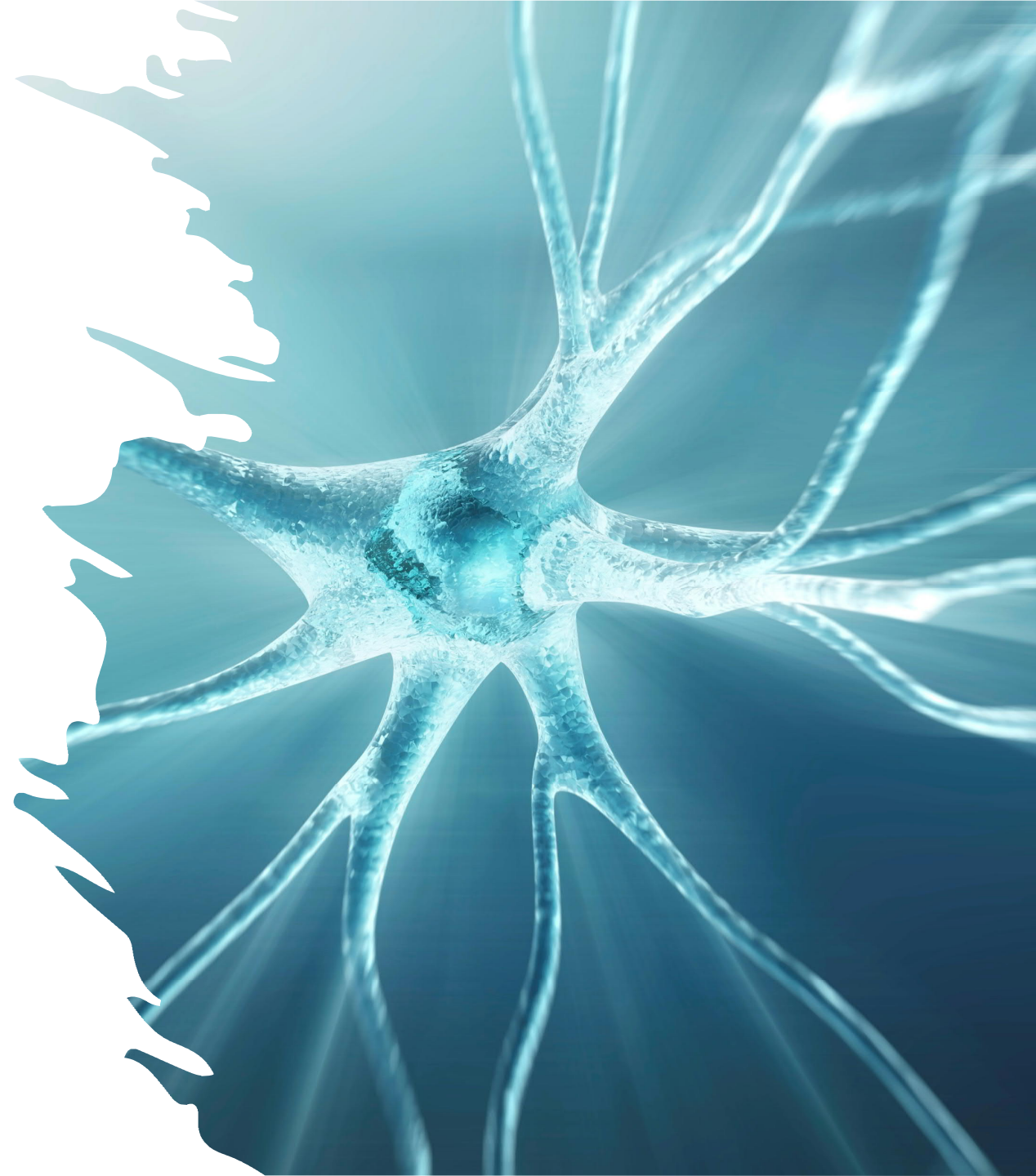
Onnettomuuden tutkinta ja psyyykkiset seuraukset

Sari Kukkamaa

Neuropsykologi, OYS kuntoutuksen pkl

Liikenneonnettomuuksien
tutkijalautakunta/käyttäytymistiedejäsen

Suomen Liikennelääketieteen yhdistyksen
puheenjohtaja 2025

Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakunnat

- **Liikennevakuutuskeskus (LVK)**

- Liikennevakuutusyhtiöiden yhteistoimintaelin
- turvaa viimekädessä liikennevahingon kärsineen oikeudet
 - Mm. vakuuttamattomien, ulkomaisten ajoneuvojen aiheuttamat vahingot

- **Onnettomuustietoinstituutti (OTI)** toimii LVK:ssa

- Vastaa lakisääteisten onnettomuustutkintalautakuntien (**OTL**) toiminnasta
- kerää tilastotietoa onnettomuuksista
- huolehtii lautakuntien koulutuksesta ja tutkinnan tulosten käytöstä

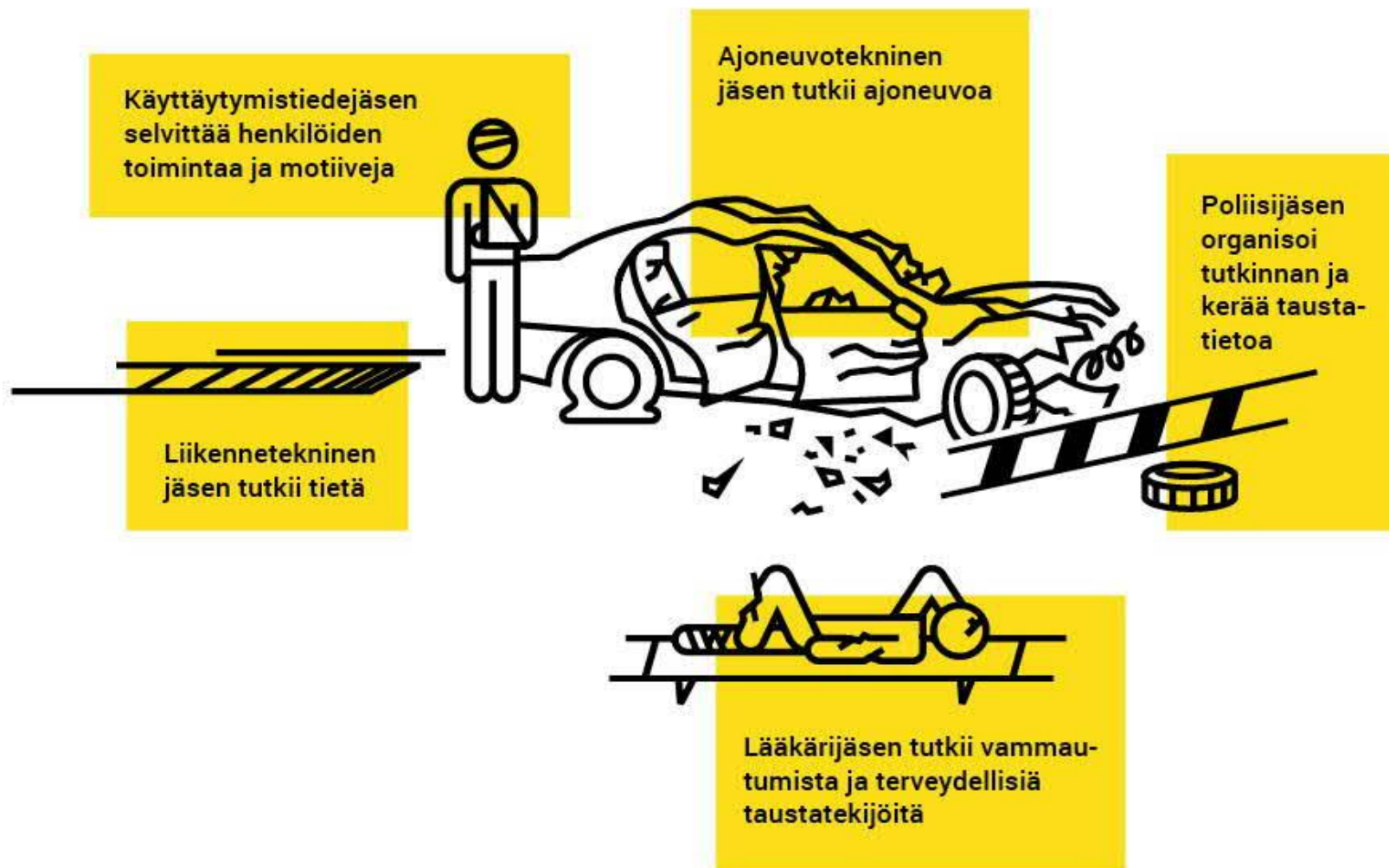
- Suomessa on 20 alueellista tutkijalautakuntaa, joissa on yhteensä noin 300 jäsentä
- Jokaisesta onnettomuudesta kerätään samat tiedot
- Pyrkii selvittämään, MIKSI onnettomuus tapahtui
- Antaa parannusehdotuksia
- Tutkijalautakunnalla on laajat tiedonsaantioikeudet
- Tulokset raportoidaan OTI:lle, josta yksityiskohtainen data on tutkimuskäytössä ja yleisluontoisempi tutkimusraportti on julkinen

Tutkijalautakuntien jäsenet

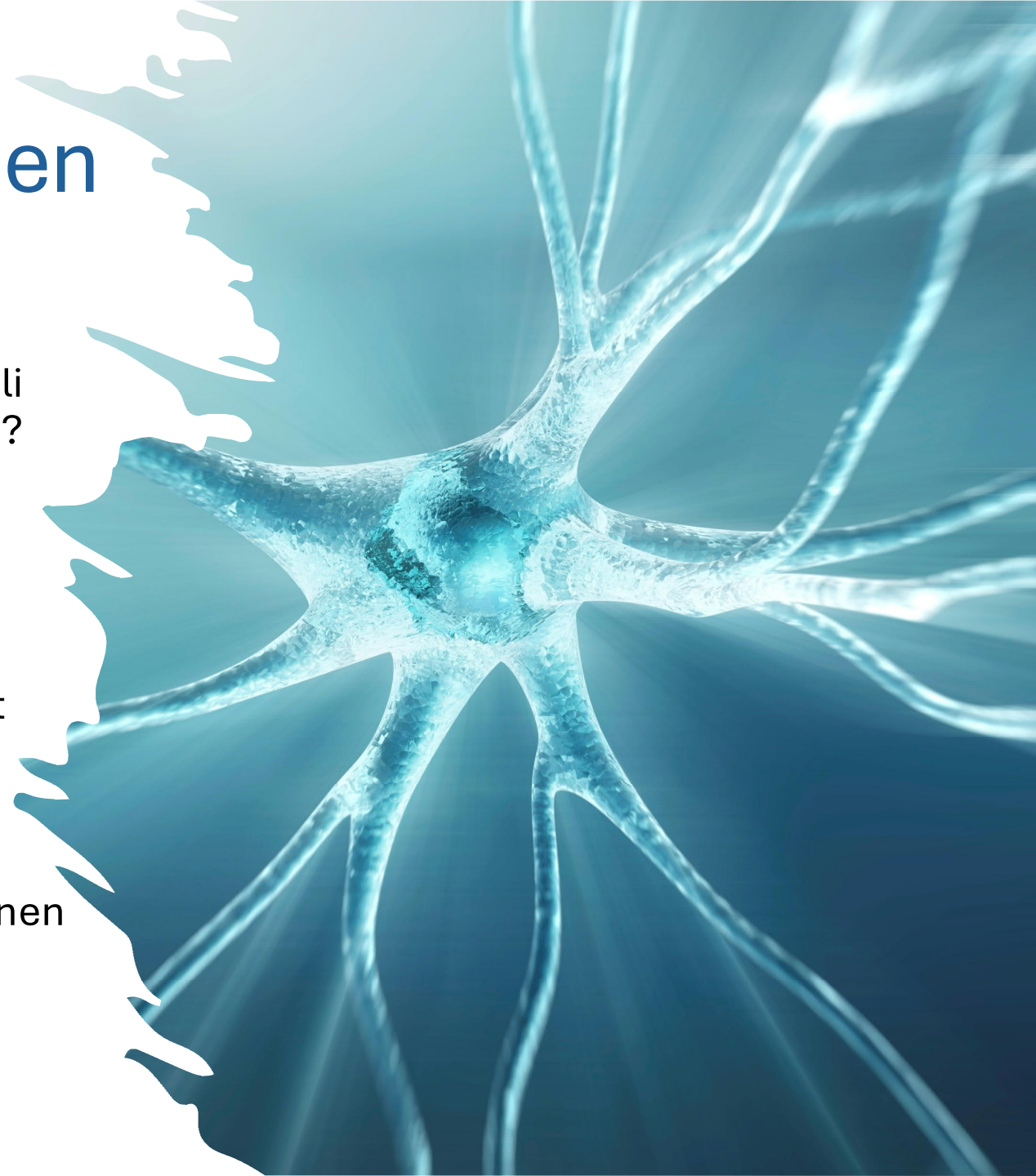
**OTI koordinoi
liikenneonnettomuuksien
riippumatonta tutkimusta**

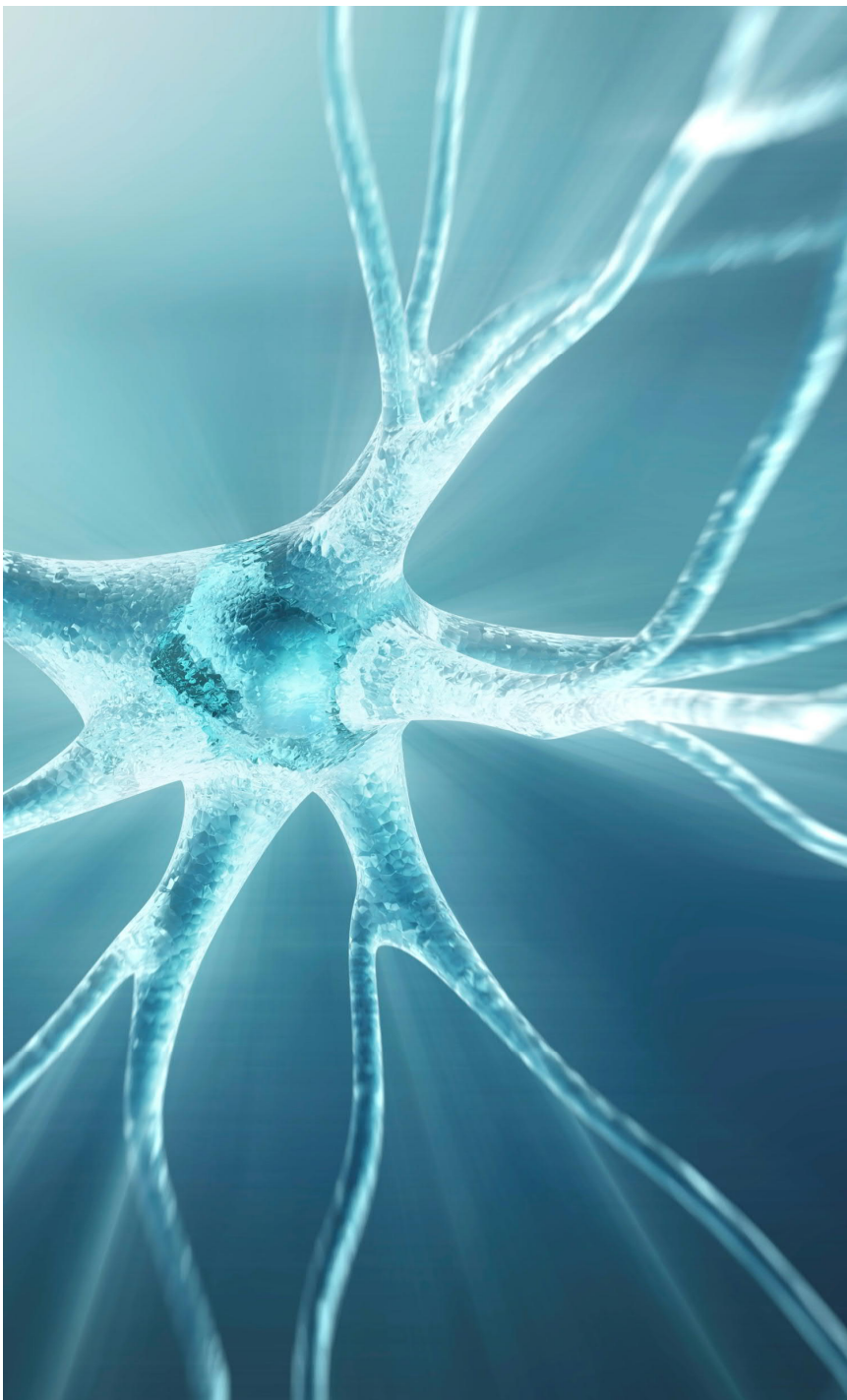
Onnettomuudesta kerätyt tiedot
kootaan OTIn tietokantaan

Käyttäytymistiedejäsenen työ

- Miksi henkilö toimi niin, että lopputuloksena oli onnettomuus? Olisiko hän voinut toimia toisin?
- Tiedonsaanti monista lähteistä:
 - poliisin tiedot
 - onnettomuuspaikka
 - niiden haastatteleminen, jotka tunsivat osallisen
 - terveystiedot
- Läheisen haastattelu: millainen hlö oli, millainen kuljettaja, kyseisen päivän tapahtumat jne.

Käyttäytymistieteellisiä syitä onnettomuudelle esim:

- havaintovirhe ja tarkkaamattomuus
- tiedonkäsittelyn hitaus
- riskinotto, voi olla tietoista tai tiedostamaton tapa
- itsetuhoisuus

Ja näiden taustasyitä voivat olla esim.

- sairaus (psykykinen, neurologinen, sisätautinen, päihde ym)
- päihtymys (lisää typerien ratkaisujen todennäköisyyttä)
- ikääntymisen seurauksena tulevat tiedonkäsittelyongelmat
- yleinen riskikäytös
- adhd, elämishakuisuus, kaveriporukan kulttuuri
- puhelimen käyttö, kiire, väsymys jne.
- yleinen tapa ☹ kuten pieni ylinopeus

Esimerkkejä

1. Nuori mies ajoi kovalla vauhdilla ulos tieltä

- ajoi aina liian kovaa ja ilman turvavöitä

- ei välittänyt, vaikka oli saanut ajokiellon ja sakkoja, ja vaikka muut valittivat asiasta jatkuvasti

- piti itseään erinomaisen taitavana kuljettajana

- kaverit ihailivat

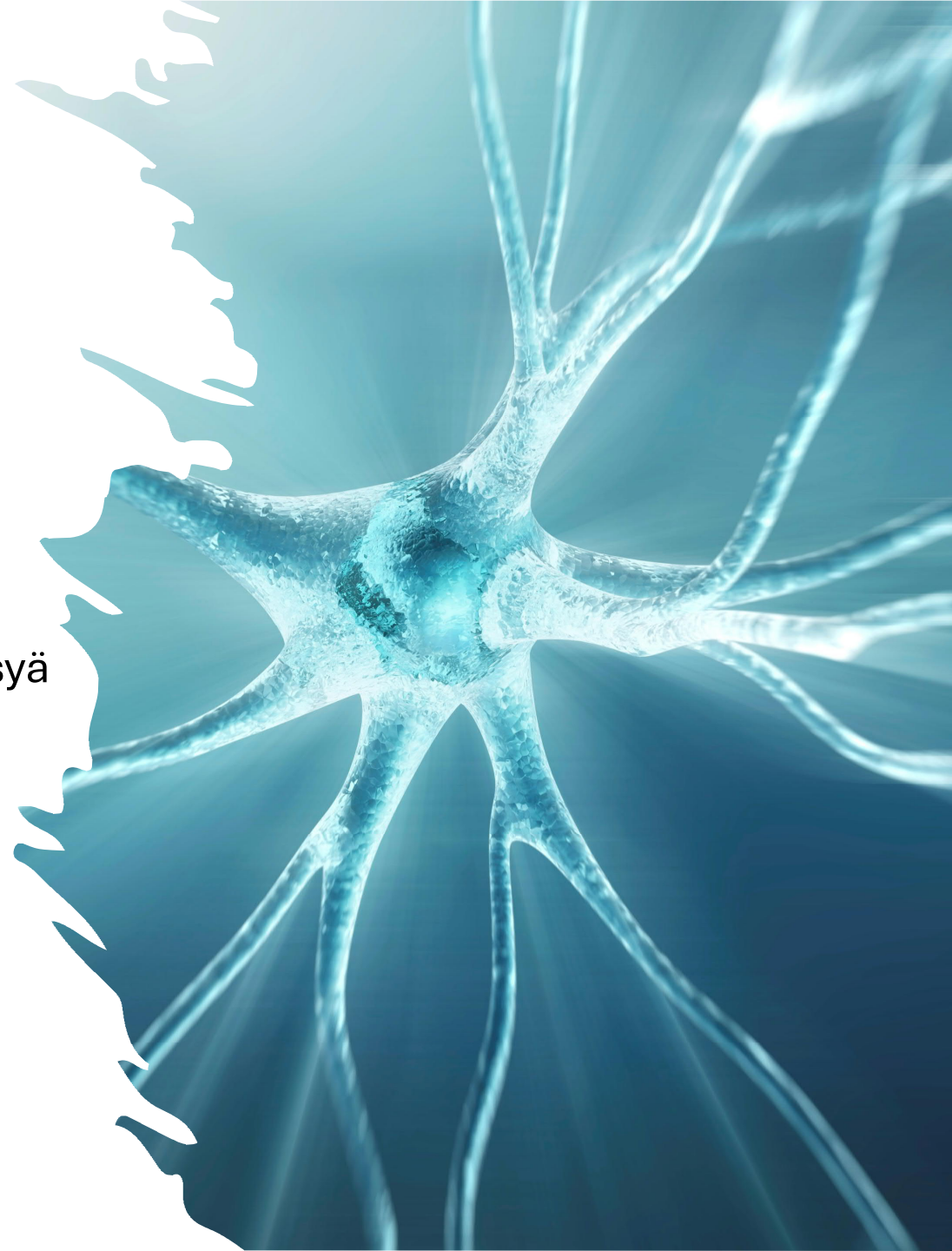
2. Mielenterveydeltään sairas ei nähnyt muuta ulospääsyä

- 2.1 psykoosisairautta ei ehditty todeta

- 2.2 psykoosisairaus todettu, jätti lääkkeet pois

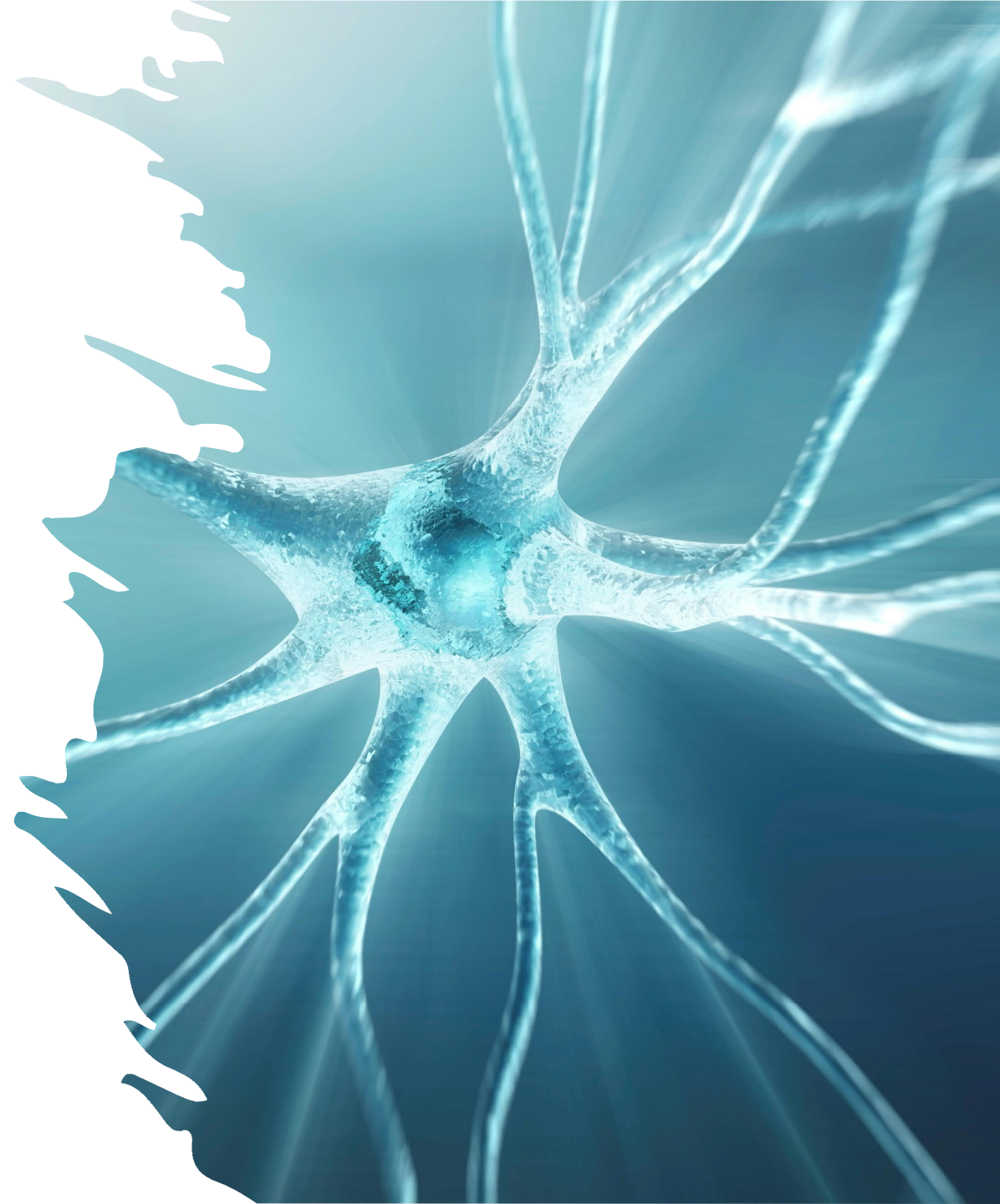
- 2.XX haki apua, ei saanut sitä riittävästi

3. Lievä ylinopeus, pimeät olosuhteet: ei havainnut jalankulkijaa suojatiellä

Onnettomuuden jälkeen

- Yksi kuolema koskettaa noin 135 henkilöä
- Joista noin on 30 läheistä
- Liikenneonnettomuus on aina äkillinen ja kuolema odottamaton (sillonkin, vaikka olisi jo etukäteen aavisteltu ja pelätty), jolloin siihen ei voi valmistautua psyykkisesti
- Elämä voi muuttua täysin, vaikka jää eloon
- Toimintakyky jää rajoittuneeksi vammojen vuoksi
- “ Vian ei tarvitse olla iso, jos se on päässä”
- Myös läheiset kärsivät
- Raskasta sillekin, joka ei loukkaannu

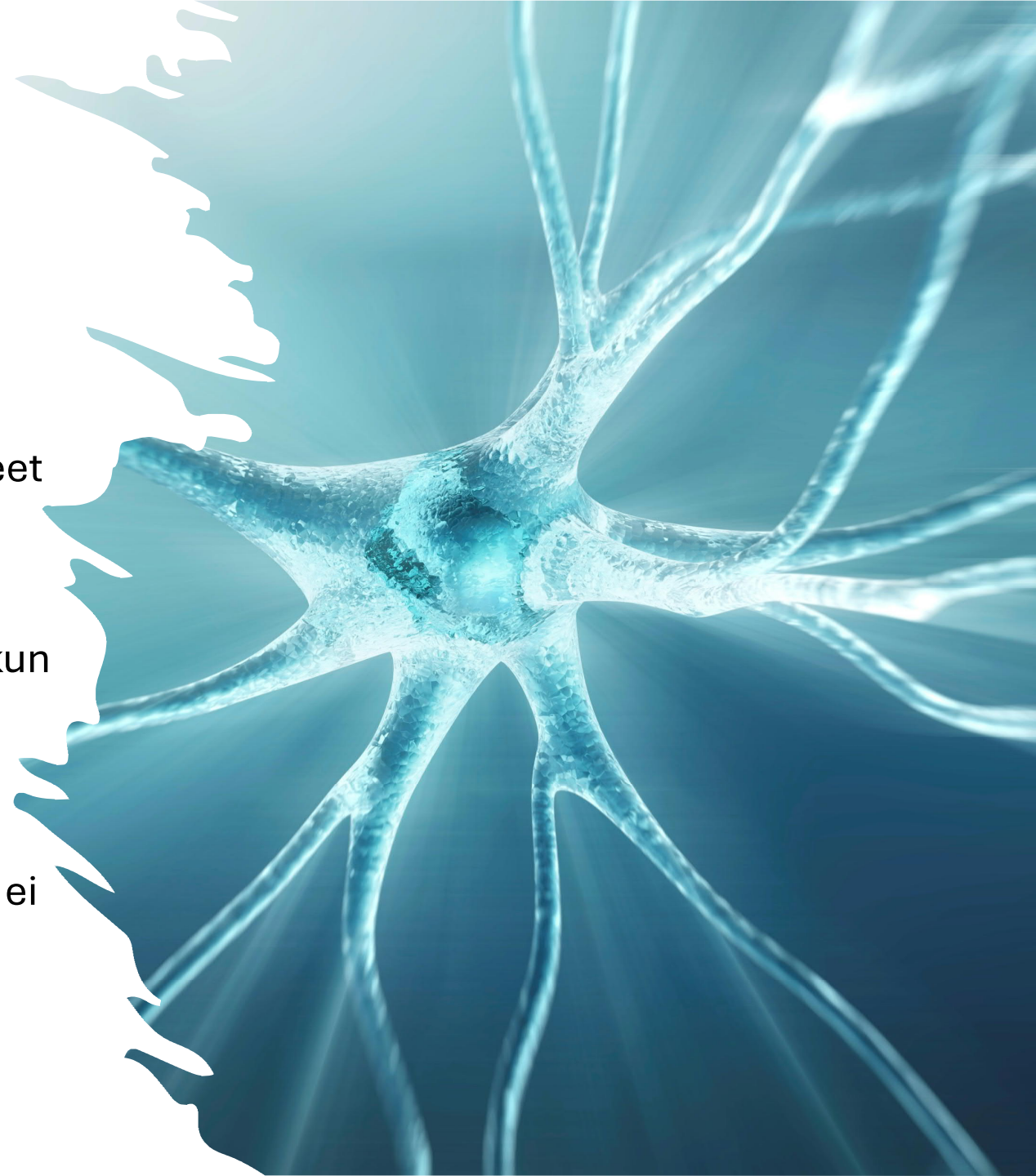
Surun ja sopeutumisen vaiheet

1. Shokki

- Tapahtuneen kohtaaminen on liian vaikeaa
- Epäusko, kieltäminen, epätodellisuuden tunteet

2. Vastustus

- Suuttumus ja raivo ovat normaaleja tunteita, kun on uhattuna tai on menettänyt jotain
- Pelkoa
- Tunteenpurkaukset voivat olla voimakkaita
- Miksi minä? Miksi tämä tapahtui meille? Miksi ei hoidettu paremmin? Syyllisten ja selitysten löytämisen tarve.

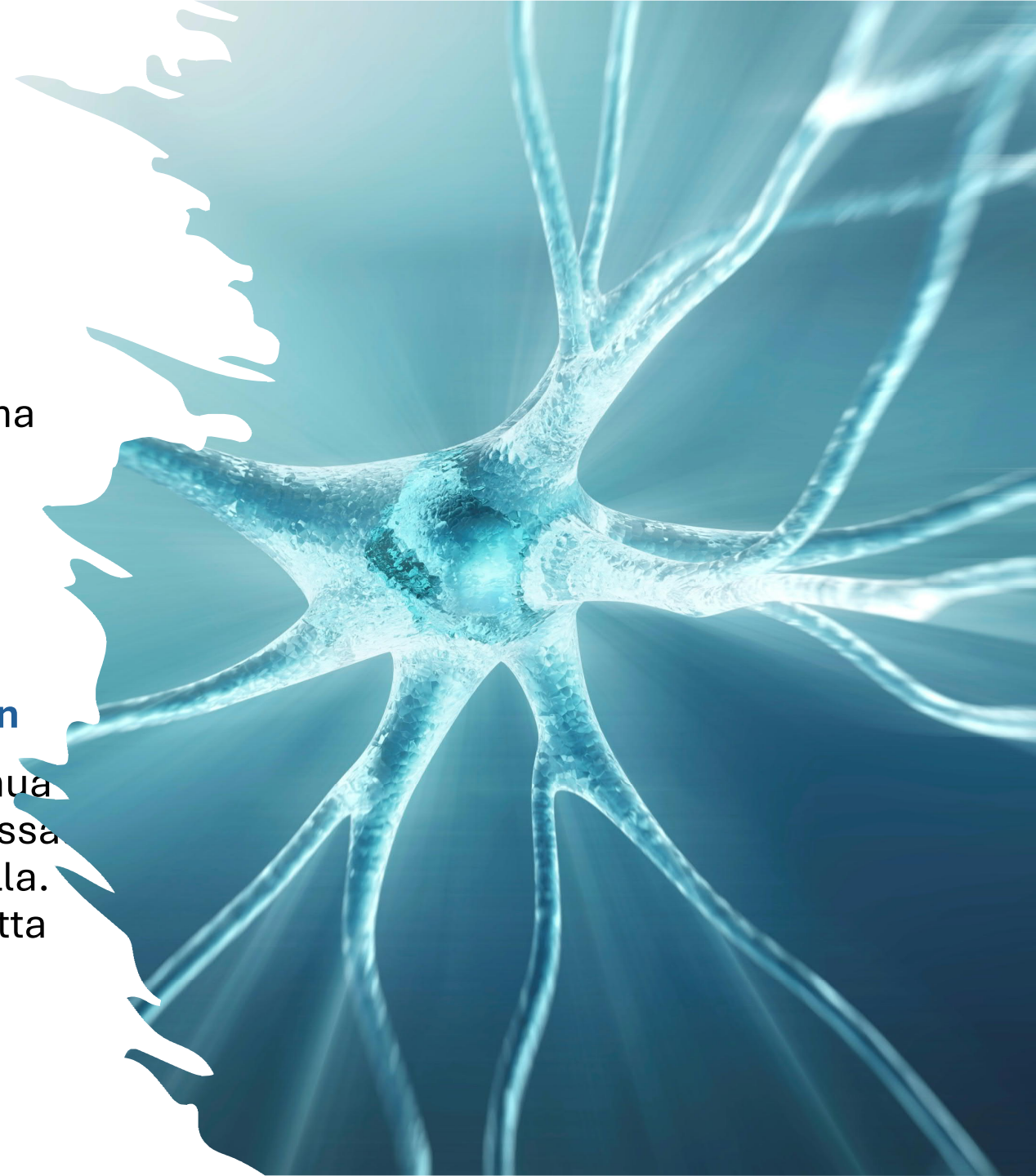
Surun ja sopeutumisen vaiheet

3. Suru

- Kieltäminen ja välttely eivät enää onnistu ja viha on purkautunut
- Tilanteen ymmärtäminen aiheuttaa surua ja hämmennystä, joskus masennusta

4. Hyväksyminen ja uudelleensuuntautuminen

- Todellisen tilanteen tiedostaminen ja kyky puhua siitä. Oppimista elämään uuden tilanteen kanssa. Energiaa vapautuu, kun ei tarvitse enää taistella. Olo on tasaisempi. Huomaa kaikesta huolimatta elämän hyviä ja toimivia puolia.

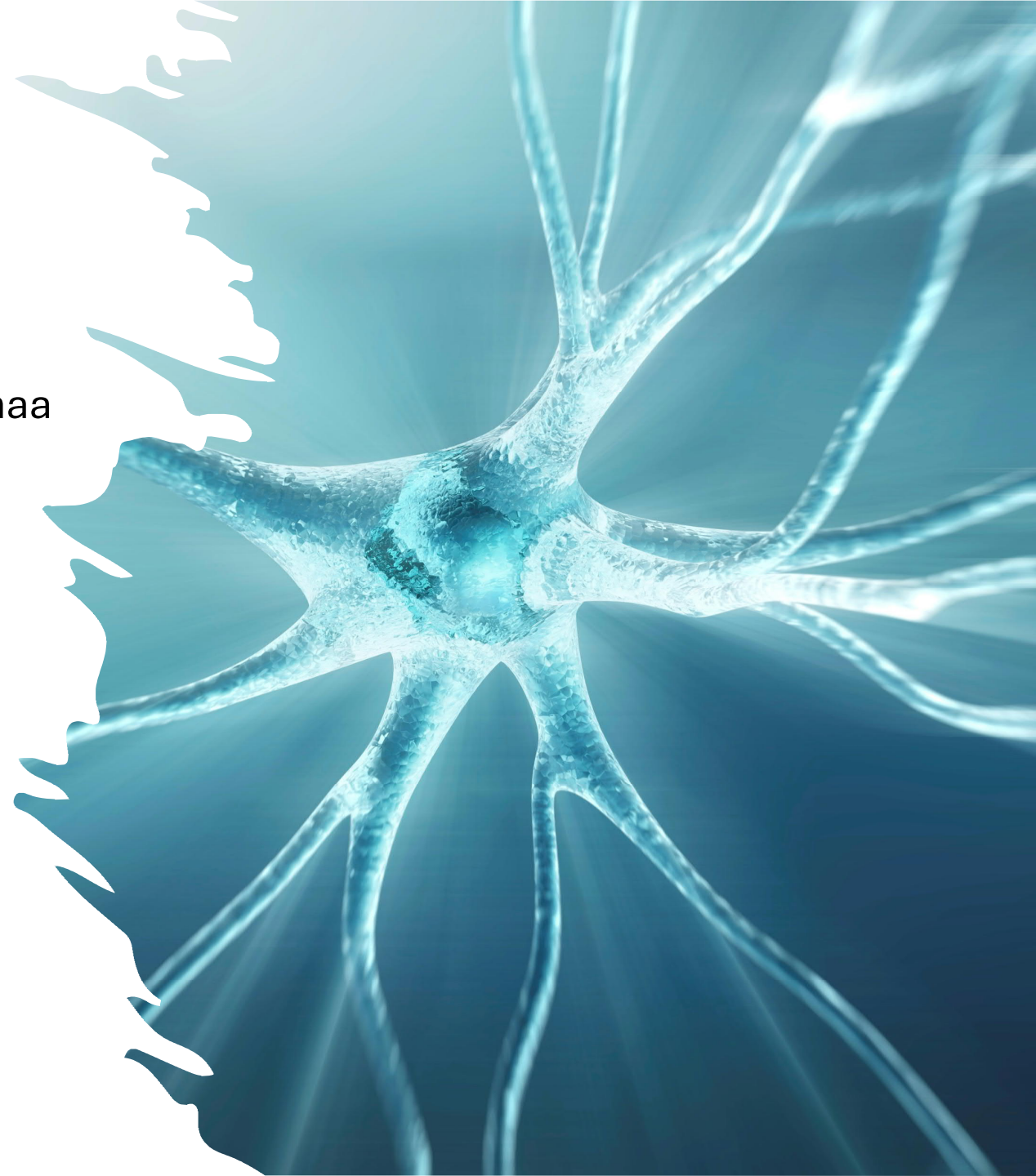

Onnettomuuden hinta

- Kuolema maksaa yhteiskunnalle 2,5-3 miljoonaa
- Vakava loukkaantuminen noin 900 000 €
- Lievä loukkaantuminen noin 60 000 €

(Traficom 2020)

- Välittömien hoitokulujen jälkeen tulee kustannuksia menetetystä työpanoksesta, työkyvyttömyydestä, kuntoutuksesta ja koko loppuelämän jatkuvista hoitokuluista
- Inhimillistä kärsimystä ei voi laskea

Omia ajatuksia

- Harva onnettomuus tapahtuu niin, etteikö se olisi ollut estettävissä tai vammat lievempiä

Kunnissa voitaisiin:

- Pitää liikenneturvallisuusasioita esillä kaikkialla: lapset, nuoret, vanhemmat, kasvattajat; aikuisväestö, ikääntyneet
- Teemoina mm. tarkkaavuus (puhelin!!), pyöräilykypärän käyttö, liikennesääntöjen kunnioittaminen, ajoterveys, päihteet, vaihtoehtoiset liikennetavat (julkinen liikenne, palveluliikenne), väylät
- Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa
- Kaikkeen riskikäytökseen pitää puuttua voimalla ja säännönmukaisesti
- Toimintaa nuorille ja etenkin riskiryhmille
- Miten kunnan työntekijät itse ajavat? Onko aina turvavyö, miten toimitaan puhelimen kanssa, ajetaanko pikkuisen ylinopeutta..?

